

Äiti

ROMAANI

Pekka Jaatinen

JOHNNY
Kniga

Äiti

SOTAKIRJAILIJAN JA HÄNEN ÄITINSÄ TARINA

Pekka Jaatinen

ROMAANI

JOHNNY
Kniga

Copyright © Pekka Jaatinen 2021

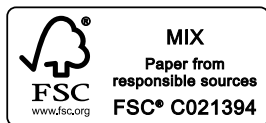
Romaani perustuu tositapahtumiin.

Yksityisyyden suojan takia eräiden henkilöiden nimi, ikä, ammatti, asuinpaikka ja jopa sukupuoli on muutettu.

Suomen Kirjailijaliitto, Alfred Kordelinin säätiön Raahen rahasto ja Kirjailijoiden ja kääntäjien kirjastoapurahalautakunta ovat tukeneet kirjan kirjoittamista.

JOHNNY
Kniga

Johnny Kniga Kustannus,
imprint of Werner Söderström Corporation,
PL 1259, 00101 Helsinki

ISBN 978-951-0-46185-3

Painettu EU:ssa.

Leena-tädille

On paikkasi taivaassa
enkelten kanssa.
Sinne sun sielusi nousi.

Säikeet värähtelevät multiversumin jokaisessa paikassa ja ajassa. Tähtitaivasta katsoessa voi kuvitella olevansa atomin sisällä. Riittävän tehokkaalla mikroskoopilla katsoessa siellä näyttää samalta. Kun zoomaa vielä saman verran, näkee vain pelkkää himmeää välkettä. Tähtien, planeettojen, kuiden, sinun ja minun, molekyylien ja atomien ääriviivoja ei näy enää. Ainoastaan kaikkialla värähtelevät säikeet välkkyvät.

PROLOGI

Äiti peittelee pojan sänkyyn ja kumartuu antamaan pusun. Poika tarttuu äitiä niskan takaa ja rutistaa. Äiti on iso ja lämpöinen, tuoksuu saippualta. Poski on pehmeä.

– Hyvää yötä, äiti sanoo. – Nuku hyvin.

– Hyvää yötä, poika sanoo ja tarttuu nalleen. Silmä on irronnut pesukoneessa ja turkista on tullut laikkuinen ja takkuinen, ihan oksennuksen värinen. Nalle on painunut pesussa kasaan. Äiti sammuttaa valon ja poistuu huoneesta.

– Jätä ovi auki, poika sanoo. Hän ei halua jäädä pimeään. Kun ovi on auki, alakerrasta kajastaa valoa portaikkoon.

Äiti menee vanhempien makuuhuoneeseen. Poika puristaa nallea. Läjään menneet täytteet nuljuvat. Hän ajattelee pilanneensa nallen, koska söi mummolassa liikaa määmiä ja kermaa. Hotki vaikka kuinka monta lautasellista ja kotona tuli yöllä paha olo. Poika oksensi sänkyyn. Kaikki piti pestä; nalle, pyjama ja petivaatteet. Äiti suihkutti pojan puhtaaksi, mutta nalle meni pyykissä ruttuun, vaihtoi väriä ja silmä irtosi.

Se on kuitenkin pojan nalle. Sama vanha nalle.

Pojan pitää aamulla lähteä taas sairaalaan. Isä vie pojan ja äidin lentokentälle. Täti tulee kotimieheksi pikkuveljeä hoitamaan. Poika ajattelee käyneensä Helsingissä jo ainakin satakymmentä kertaa. Halkiosta näkyy arpi ylähuulessa.

Pojasta on kiva päästä taas lentämään. Viimeksi kun poika kävi Helsingissä, lentoemäntä antoi hänelle raksupaketin kokoisen laatikon karkkia.

Naapurin Petri on jo koulussa ja tulee koulun jälkeen kylään, jos pojan luona ollaan kotona. Petri opettaa pojalle ja pikkuveljelle kirjaimia ja numeroita. He piirtävät niitä liitutaululle, jonka perheen isä on ripustanut keittiön seinälle. Poika osaa jo melkein kaikki kirjaimet ja numerot.

Petrin mummo ja pappa asuvat Helsingissä. He hakivat kerran pojan sairaalasta ja veivät lentokentälle. Petrin papalla oli pitkä sininen pakettiauto. Poika sai istua etupenkillä. Sitten hän lensi koko matkan yksin ja lentoemäntä antoi karkkia. Isää nauratti, kun poika tuli Oulunsalossa lentokoneesta ensimmäisenä ulos. Niin kuin presidentti, isä sanoi.

Poika herää silmät kiinni. Luomien läpi kuultaa vihreää valoa. Hän ei halua avata silmiä, mutta ei myöskään uskalla olla avaamatta. Poika on hereillä, tämä ei ole unta, vaan totta. Hän avaa silmät.

Huoneen nurkassa leijuu enkeli. Aikuisen ihmisen kokoinen, revontulen vihreä, huoneen valoa täyteen hohtava enkeli. Se leijuu katonrajassa, siivet levällään. Pitkät hulmuavat hiukset hipovat kattoa. Toinen siipi osuu ikkunaan ja toinen kulmittaisen seinän tapettiin. Mitään ääntä ei kuulu. On aivan hiljaista.

Poika parkaisee ja pomppaa sängystä. Kylmä repii häntä tukasta varpasiin. Hän räpsyttelee silmiä, mutta valo ja enkeli pysyvät. Hän huutaa täyttä kurkkua ja säntää kädet ojossa äidin ja isän makuuhuoneen ovea vasten. Enkelin valo täyttää käytävän ja portaikon. Hän huutaa ja syöksyy pimeään, ryntää äidin ja isän sängylle ja hyppää äidin viereen.

– Enkeli, hän kiljuu suusta tulevan huudon ja itkun sekaan.
– Mun huoneesa on enkeli!

Äiti säpsähtää ja tarttuu poikaan molemmin käsin, puristaa itseään vasten. Poika huutaa niin, ettei kuule mitä äiti sanoo.

Äiti rutistaa kovempaa. Isä sytyttää lukuvalon.

- Rauhoitu. Sinä näit unta, äiti sanoo ja halaa.
- Enkä nähäny, poika huutaa. – Mun huoneesa on enkeli!
Äiti silittää poikaa tukasta ja poika lakkaa tärisemästä.
- Ei ole mitään hätää, äiti sanoo. – Kaikki on ihan hyvin.

Poika kuulee äidin äänestä, että äiti uskoo häntä. Uskoo ainakin vähän. Isä nousee sängystä, patja painuu, narahtaa. Hän kävelee pois makuuhuoneesta. Käytävässä vessan ovi aukeaa. Poikaa ei enää palele, eikä hengästyä.

– Mun huoneesa oli enkeli, poika sanoo. Äiti ei sano enää mitään. Vain silittää ja toisella kädellä rutistaa. Kello tikittää. Isä vetää vessanpöntön.

– Mää haluan mun nallen, poika sanoo hiljaa.

– Tuotko Olavi Pekan nallen, äiti sanoo pojan ylitse.

Isä tuo nallen, käy takaisin maate ja sammuttaa valon. Poika pitelee nallea ja äiti poikaa. Pojasta tuntuu, että he valvovat äidin kanssa aika pitkään.

1. ÄITI, 1972

Poika istuu nenä kiinni linja-auton lasissa, katselee Helsingin taloja ja ratikoita. Bussi keinahtelee. Saa nähdä mitä sairaalaan jäämisestä taas tulee. Onneksi sain torkahdettua koneessa. Viime yönä jäi unet vähiin. Pekka näki enkelin ja säikähti. Kyllä se pisti miettimään. Olavin isä kuoli joulupäivänä ja hautajaiset pidettiin Torniossa. Pojat kyseli koko matkan kuolemista ja minä koitin vastaila niille niin, että ymmärtävät.

Pekka muistaa vielä isäni. Muistaa kuinka Kortekankaan pappi jaksoi nousta katsomaan häntä. Kuolemaan oli silloin alle viikko. Pappa ei noussut sillä tavalla enää kenenkään muun takia. Hän halusi nähdä pojan. Pekka muistaa senkin, että papalla oli potta sängyn alla pienemmässä päätykamarissa. Muistotilaisuudestaakin se muistaa, että kaikki olivat mustissa vaatteissa. Jukalle ei jäänyt muistikuvia papasta. Se oli vasta vajaa kolme kuukautta, kun isä kuoli.

– Ato, äiti, Pekka sanoo ja osoittaa Stadionin tornia. – Onpa or-ia!

– Se on Olympiastadion, minä sanon. – Siellä pidettiin olympiakisat, kun minä olin nuori tyttö.

– Uin-a vanha sää olit?

– Olin minä jo neljäntoista.

Onneksi Eila kerkesi tulla, ennen kuin meidän täytyi lähteä. Hyvä että sisko pääsi Jukkaa hoitamaan. Voidaan huomenna

käydä yhdessä äitiä katsomassa, ennen kuin minä menen iltavuoroon. Saapa nähdä kauanko ne pitävät äitiä sairaalassa niiden rintakipujen takia.

Linja-auto ajaa Finnairin maanalaiseen kaupunkitermiinaaliin uuden hotellin taakse. Pekka katselee silmät pyöreinä. Loppumatka on mentävä taksilla. Nappaan poikaa kädestä, nalle ja muut tavarat ovat kassissa tallessa.

Nousemme katutasoon, tolpalla seisoo autoja. Jos nyt pitäisi mennä käymään vain hammashoidossa oikomiskojetta kiristämässä, tästä olisi lyhyt matka kävellä seuraavaan kortteliin.

Etumaisen auton kuljettaja nousee avaamaan oven. Istumme takapenkille. Tupakka haisee.

– Otavantie kymmenen, kiitos, sanon kuljettajalle. Mies nyökkää, napsauttaa mittarin päälle ja lähtee ajamaan. Pekka istuu selkä suorana ja pitää ovenkahvasta, että näkee ulos.

– Yllä tämä Helsin-i on iso, se sanoo. – Mää muutan tänne isona, niin-u Elsa-täti.

Sisko on tarjoilijana Kalastajatorpalla. Tänään ei ole kuitenkaan aikaa nähdä, kun minulla on kiire takaisin. Iltavuorot alkavat, mutta Elsa on luvannut käydä katsomassa Pekkaa. On hyvä, että sisko käy. Ei tarvitse pojan olla koko aikaa aivan vieraiden kanssa. Kun Elsa käy, se on vähän niin kuin minä kävisin itse.

Taksi ajaa kovaa. Niin kaikki muutkin. Autot melkein koskettavat toisiaan. Korkeat talot reunustavat katuja, taivasta ei näy. Pojan pää pyörii. Putkahdamme harvempaan rakennetulle aukealle ennen siltaa. Jo näkyy taivas ja meri.

Pekalla oli syntyessään vasemmanpuoleinen huuli-ien-suulakihalkio. Vauva oli hurjan näköinen. Olavi ja minä olimme järkyttyneitä. Syytimme itseämme sikiönkehityshäiriöstä. Heräsin yhtenä iltana myöhään saunan jälkeen, kun kuulin Olavin puhuvan ja itkevän oven takana. Hän yritti olla hiljaa, mutta minä kuulin ja ymmärsin hänen puhuvan puhelimesta isoveljellen. Olavi kuulosti ottaneen saunakaljan lisäksi kirkasta. Hän

nyyhki ja kyseli Arvolta mitä pahaa hän on tehnyt. Että kostaako Jumala isien pahat teot lapsille.

Mietin olinko tehnyt odotusaikana jotakin väärää, kun meillä ei ole halkioita suvussa. En ollut juonut pisaraakaan enkä ollut polttanut tupakkaa. Tietääkseni olin tehnyt kaiken oikein.

Onneksi hoito Helsingissä on sujunut hyvin. Pekan huuli korjattiin heti syntymäkesänä SPR:n Plastiikkasairaалassa. Silloin veimme pojan Olavin kanssa yhdessä autolla Helsinkiin.

Suulaki suljettiin keväällä neljä vuotta sitten, vähän ennen kuin muutimme kaupungista omaan taloon Pattijoelle. Nyt Pekalle tehdään puheenparannusleikkaus. Kunpa en tietäisi nukutuksen riskeistä mitään.

Auto nousee sillalle. Pekka kääntyy katsomaan takaikkunasta.

Onneksi Jukka syntyi terveenä. Kyllä minä niin pelkäsin koko ajan. Luulin odottavani Pekalle pikkusisko, mutta tulikin toinen poika. Esikoinen on Olaville vieläkin vähän pettymys – arven ja nenään painuvan puheen takia. Hän yrittää olla näyttämättä sitä, mutta minä vaistoan sen. Olavi on huolissaan kiusataanko poikaa. Siksi hän aina sanoo Pekalle, että puhu selvemmin äläkä kulje suu auki. Jukka on enemmän isän poika, vaalea vantteranelivuotias. Pekka on äidin poika, mutta minä rakastan molempia.

Kuljettaja kääntyy vasemmalle. Pekka laskeutuu istumaan totisen näköisenä. Auto pysähtyy Lauttasaaren kartanon kivisen päärakennuksen eteen.

– Ethän sää sitte lähe, Pekka sanoo ja katsoo lattiaan.

Rintaani kouraisee. Maksan kyydin ja nousemme autosta.

– Ole nyt kiltisti, niin saat yllätyksen, minä sanon reippaasti.

– Ai mi-ä se on?

– Ole kiltisti, niin näet.

– Mää oon iltisti.

Talutan pojan ylös kiviportaita, sembramäntyjen välistä. Tulemme alakerran odotusaulaan ja istumme penkille vaalean kakluunin viereen. On niin kuuma, että on pakko vähentää vaatetta. Kohta professori ottaa meidät vastaan työhuoneessaan.

Hänellä on lääkärin takin alla tummanvihreä liivipuku ja solmio. Pekka istuu jakkaralla vakavana ja avaa suunsa, kun professori pyytää. Professori katsoo taskulampulla pojan kitaleakea eri kulmista ja puhuu hoitajalle latinaa. Hoitaja kirjoittaa muistiin.

– No niin, professori sanoo ja sammuttaa lampun, katsoo poikaa ystävällisillä silmillään. – Voit pistää suun taas kiinni.

Pekan suu napsahtaa, huulet puristuvat yhteen. Professori alkaa selostaa leikkauksen kulkua minulle. Halkion jäännösaukko suljetaan ja puheesta tulee selvempää. Pekka katsoo ja kuuntelee kulmat kurtussa.

– Jos te meinaatte nu-uttaa mut, niin teille äy huonosti, poika sanoo. Hoitajatar ja professori vilkaisevat toisiaan ja minua, yrittävät olla vakavana.

Professori arvelee, että Pekka pääsee pois kymmenen päivän päästä. Poika kääntyy katsomaan minua, pidättelee itkua. Alahuuli väpättää.

– Mää ar-aan täältä, Pekka sanoo. – Ethän sää äiti lähe?

– Muistapa, että sinä saat yllätyksen, jos olet kiltisti.

– Joo joo.

Hoitaja ohjaa meidät takaisin. Eteiseen on tullut istumaan kohtalotovereita, nainen ja pieni halkiotyttö. Nousemme raput yläkertaan, lukittujen ovien taakse. Osastonhoitaja saattaa meidät istumaan käytävän päähän rottinkikalusteille. Ikkunasta näkee puutarhan ja punaisen puutalon. Pekka änkeää kiinni, on kuin olisi tulossa syliin. Rintaani kouraisee taas, puristaa.

– Ethän sää äiti lähe, se sanoo ja tarttuu ranteesta. Kaivan kassista nallen ja ojennan sen pojalle.

– Hö, Pekka sanoo. – Ei tämä oo mi-ään yllätys!

– Ei olekaan, minä sanon. – Mutta nallekin on mukana. Ja yllätyksen sinä saat ihan kohta, kun olet kiltisti.

– Mähän oon!

Kylvettäjä tulee ja mittailee katseellaan pojan kokoa sairaalavaatteita varten. Kaivan käsilaukusta uuden leikkiauton. Ostin Kupla-poliisivolkkarin Sokokselta eilen ja ojennan sen pojalle.

Pekan silmät kirkastuvat ja hän ottaa auton, kumartuu tutkimaan sitä. Katon sininen vilkku kiinnostaa.

– Hieno, poika hihkaisee ja laskeutuu lattialle leikkimään. Kylvettäjä iskee silmää ja minä lähden. Pekka ei huomaa, kun kävelen aulaan ja astun osastonhoitajan avaamasta ovesta portaikkoon. Poika leikkii keskittyneesti käytävän päässä, tuolin jaloissa. Vasta portaissa kuulen huudon ja oven rynkytyksen.

– Äitiiiii!

Menen nopeasti ulos. Raskas puuovi sulkeutuu ja huuto lakkaa kuulumasta. Istun ulkoportaille puun viereen ja itken. Pekka ei vielä ymmärrä, että kymmenen päivää on vain kymmenen päivää. On turha selittää kauanko. Tuntuu yhtä pahalta kuin edellisillä kerroilla. Mutta Pekka on nyt hyvissä käsissä. Rakas Jumala, helpota pojan oloa ja anna kaiken mennä hyvin. Siunaa ja varjele meitä.

Ajan onnikalla takaisin keskustaan. Yritän olla ajattelematta mitään. Olen kuulevinani pojan huudon vieläkin, vaikka olen koko ajan kauempana.

* * *

Otan tekohampaat Niemisen suusta ja lääkäri työntää imurin, imee limaa. Niemiskä kakoo ja kouristelee, hengitys krohahtelee. Ilma vinkuu ja pasahhtelee. Imuri pörisee. Lasken tekohampaat kaarimaljaan.

– Hoitaja, Nieminen saa sanotuksi yökkimiseltään ja tarttuu minua kädestä. – Mää haluan siunattuun maahan! Sanokaa, että mää pääsen siunattuun maahan!

– Manda pääsee siunattuun maahan, minä sanon ja painan käden kevyesti otsalle. Alan silittää, mutta Niemiskän katse lasittuu, ote kädestäni herpoo ja hengitys lakkaa. Tartun ranteesta, valtimo pysähtyy. Lääkäri vilkaisee minua, sammuttaa imurin ja katsoo kelloa, kirjoittaa ajan muistiin. Lääkäri lähtee, menen perässä ovelle ja näen päivähuoneesta tulevan Annin.

– Tuletko kaveriksi, sanon ja Anni kääntyy kohti. Palaan huoneeseen. Anni näkee tilanteen, eikä kysy mitään. Anni ja muut

täällä jo minua kauemmin työskennelleet suhtautuvat osaan potilaista kuin nämä olisivat heidän henkilökohtaisia tuttujaan. Melkein kuin sukulaisia.

Manda oli kuitenkin eri maata. Siinä rajalla olisiko Lapaluodon entinen ilolintu ollut parempi sijoittaa mielisairaalaan tai vankilan sairasosastolle. Niin vain halusi siunattuun maahan hänen ja rauhoittui. Ei kiroillut eikä puhunut enää rumia. Ei enää yrittänyt lyödä eikä purra. Hän jää nyt Jumalan armon varaan.

Riisumme vainajan likaantuneet vaatteet ja heittelemme ne pyykkivaunuun. Puemme pesukintaat ja puhdistamme vielä lämpimän, notkean ruumiin. Liki satakiloisten mummojen ja vaarien kääntelevä ja nostaminen ottaa välillä voimille. Kun aloitin työt täällä, olin ensimmäisten päivien jälkeen aivan poikki. Joka paikka oli kipeä monta viikkoa ennen kuin totuin.

Meillä on osastolla tällä hetkellä yli kolmekymmentä potilasta, kaikki vanhuksia ja melkein jokainen on halvaantunut. Aivoverenvuoto on yleisin diagnoosi täällä vanhalla puolella. Uusi sairaala toimii vieressä tiilitalossa, me tässä naapurissa, kahdessa puutalossa. Meidän potilaat on tuotu pääasiassa vanhainkodeista Pattijoelta, Saloisista tai Rantsilasta. Osa heistä on ollut vuoteen omana jo kymmenen vuotta.

Pudotamme pesukintaat pyykkivaunun pussiin. Anni ottaa kaapista valkoisen avopaidan ja sukat, puemme vainajan niihin. Käännän ruumiin päätä taaksepäin, pistän tekohampaat takaisin paikoilleen, suljen suun ja otan sideharsorullan, avaan sen ja sidon kasvot suoraan. Anni kastelee lavuaarin päällä tupot ja laittaa ne Mandan luomien päälle.

– Otetaan siteet pois parin tunnin päästä ja kammataan vasta sitten, Anni sanoo. Katson kelloa ja nyökkään. Vainaja on silloin jäykistynyt riittävästi.

Laskemme lakanan ruumiin päälle ja laskostamme siihen ristin, jonka keskikohta jää rintakehän kohdalle. Paljastan pään, jotta muistamme ottaa harsot ja tupot pois ja kammata.

– Haluatko sinä viedä vainajan vai ilmoittaa omaisille, Anni kysyy.

– Minä voin viedä, sanon. – Vien kotia lähtiessäni. Pääsen siitä sitten samalla kätevästi äitiäkin katsomaan.

Pesemme kädet. Jätämme valot ja tulemme käytävään huoneesta numero yhdeksän.

Tämä on kroonikko-osasto. Päätepysäkki, josta hyvin harva kotiutetaan. Emme saa puhua emmekä puhu työasioista ulkopuolisille. Emme saa näyttää tunteitakaan heille. Kun meistä hoitajista tuntuu pahalta, voimme puhua toisillemme.

Osastonhoitaja Hanna kurkkaa oveltaan. Lääkäri kävellä kopistelee kauempana. Päiväsalissa pauhaa televisio ja joku yskii.

– Tulukaa tytöt kahaville, Hanna sanoo. – Ehittä hyvin ennen iltakiertua.

Hanna kaatelee meille kuppeihin. Hän on sanonut, että tätä työtä tehdään käsillä, päällä ja sydämellä.

Ikkunaruutujen takana kentällä pelataan jalkapalloa. Katso-mossa huudetaan. Kello tulee viisi. Olavi soittaa näihin aikoihin Pekalle Helsinkiin. Eilen poika oli vain itkeä tuhertanut, kun oli kuullut isänsä äänen. Hyvä että Olavi haluaa soittaa. Minä en välttämättä kestäisi kuunnella Pekan ikävää. Leikkaus on mennyt hyvin, Jumalan kiitos.

Otan harsot ja tupot pois ja kampaan vainajan. Vetelen harmaat suortuvat taakse ja lasken lakanan kasvojen päälle. Ristilaskos pysyy paikoillaan, eikä lähde liukumaan. Työnnän sängyn käytävään ja menen kansliaan soittamaan talonmiehen kaveriksi.

Otan osastonhoitajan hyllyköstä kukkasen ja lasken sen lakanalaskokselle ristin keskikohtaan. Työnnän parit portaiden kohdalle, puen valmiiksi alarapuille jättämäni takin, lakin ja hanskat, ja jatkan ulko-ovesta ramppiin.

Talonmies odottaa pihalla. Hän pitelee pystyssä ruumisarkun kokoista peltikupua. Laskemme puolikaaren muotoisen suoja-kuvun vainajan päälle. Talonmies lähtee vetämään paareja kohti kylmiötä. Minä työnnän. Kylmiössä korjaan lakanataitoksen ja laitan kukkasen takaisin paikoilleen. Työnnämme Mandan yläla-verille ja minä otan suunnan neloselle. Äiti tuskin nukkuu vielä.

Kävelen ja hyräilen Siionin virttä, jonka opin Kalajoen Kristillisellä Opistolla: ”Käy yrttitarhasta polku, vie Golgatalle se. On Hengen viitoittama sen joka askele. Se tie vie viimein taivaaseen, mutta tie se on tuskien.”

Äiti istuu vuoteen laidalla sairaalan vaaleanpunaisissa vaatteissa ja vihreässä aamutakissa. Hän katsoo ikkunasta pesulan valoihin päin. Huonetoverit makaavat vuoteissaan aamutakit yllään ja nyökkivät minulle. Äiti näyttää pieneltä ja hauraalta. Hän on kutistunut muutamassa vuodessa. Keväällä täytti jo 72 vuotta. Kova työ maa- ja majatalon emäntänä näkyy. Hän on synnyttänyt ja hoitanut 11 omaa lasta ja vielä sen päälle huolehtinut muutamasta sukulaisesta. Usko ei ole mennyt, vaan vahvistunut, vaikka kaksi lastaan on jo hautaan saattanut.

Siskoni Sanni kuoli tuberkuloosiin kesällä 1949 ja veljeni Samppa reilun vuoden päästä. Äiti on kestänyt surua Taivaan Isän antamalla voimalla. Samalla voimalla hän on raatanut aamusta iltaan. Silti hänellä on riittänyt aikaa ja voimaa sukulaisille ja ystäville, toisista huolehtimiseen, kyläilyihin ja kirjeenvaihtoon.

Pieniä ovat minun vaikeuteni äitiin verrattuna, vaikka välillä tuntuu, että olen helisemässä kahden pienen sankarini kanssa.

- Hei äiti, sanon ja otan tuolin pöydän vierestä, istun alas.
- Minnahan se siinä, äiti sanoo ja hymyilee.

– Miten äiti voi?

– Kyllä tässä jo kotia tekkee mieli. Milloinhan lienevät, päästävät?

– Eikös se ole äidin hyvä täällä. Kannata tuota Rantsilan väliä myötäänsä kulkea. Väsy vain.

Ovi kolahtaa ja puolittutu hoitaja tulee sisään, näkee minut ja hymyilee.

- Iltaa, sanon. – Mitenkäs meidän äiti on jaksellut?

Hoitaja pysähtyy sängyn pätyyn, katsoo meitä. Mummot viereisissä vuoteissa yrittävät näytellä kuin heitä ei kiinnostaisi tippaakaan.

– Mitään hälyttävää ei ole näissä tähän mennessä otetuissa kokeissa löytynyt. Veri on ihmeen hyvä. Verenpaine on 165 ja virtsanäyte puhdas. Röntgenkuvia otettiin tänään, mutta niistä ei vielä osaa sanoa sen enempää. Sydänfilmissäkään ei ole kovin ihmeitä muutoksia.

– Onko äitiä tänään ottanut rinnasta, kysyn.

– Ei oo, äiti sanoo hiljaa.

– Kortekankaan rouvalle on huomenna aika sisätautien poliklinikalle, hoitaja sanoo. – Sitten tiedetään taas lisää. Hyvää yötä.

– Hyvää yötä.

Istumme vastatusten. Näen äidissä siskojeni ja veljeni piirteitä. Minä en ole lapsista vanhin, enkä nuorin, vaan puolivälistä. Äiti on kantanut kuormansa ja kantaa yhä. Minunkin on kannettava omani.

– Eila sanoi, että se on Pekka nyt Helsingissä, äiti sanoo. – Sitä halkeintako ne vielä leikkaa, vaikka se on jo niin hyvin korjattu?

– Sitä, minä sanon ja kerron äidille sairaalaan viemisestä. Äitiä naurattaa, kun kerron Pekan uhkailuista.

– Poika on tullut vaariinsa. Alfred tykkäsi pojasta kovin. Viimesillä voimillaan jaksoi vielä nousta kattomaan.

– Pekka muistaa sen, minä sanon. – Vaikka eihän se ollut silloin kuin kahden ja puolen.

– Lapset on hyviä muistamaan.

Laitan äidin nukkumaan, hyvästelen potilastoverit ja lähdän kotiin. Pyöräilen kaupungin ja metsän halki Pattijoelle. Hammarinkujalla palaa vielä valot Koskisilla ja meillä. Talutan pyörän alapihalle ja työnnän varastoon. Jukka rientää kiskaisemaan välioven auki.

– Isi, poika huutaa valkoinen tukka hulmahtaen. – Äiti tuli!

Olavi istuu sohvalta televisiota katsomassa. Leikkikalut ja legot ovat hujan hajan pitkin lattiaa. Poika kipittää isänsä syliin.

– Soitin Pekalle viideltä, Olavi sanoo hymyillen, silmät loistaen. – Se leikkaus on onnistunut. Poika oli reippaampi kuin eilen ja kertoi vaikka mitä juttuja sieltä sairaalasta. Ja se puhui selvästi. Koot ja kaikki tuli jo melkein oikein. Se oli istunut siellä jo val-

miina odottamassa puhelua ja sanoi sitten lopuksi ihan selvästi kuulemiin.

Itkettä. Minun rakas pieni Pekka-poika. Sanoo koot oikein. Kuulemiin. Kiitos, Taivaan Isä. Kiitos.

– Me ollaan jo syöty iltapala ja pesty hampaat ja naama, Jukka ilmoittaa. – Leekot pittää vielä kerätä ja sitte mennään nukku-
maan.

Olavi kuorsaa jo. Hän nukkuu aina kyljellään, pois päin minusta. Hän kutsuu minua Martaksi, vaikka Rantsilassa kaikki sanovat Minnaksi. Muistan kuinka kerran lapsena istuin kotona pirtissä nukan kätkyessä ja katselin isosiskojen kuvakirjaa. Aili-täti tuli ovesta, eikä heti nähnyt minua. Hän huudahti: ”Missä Minna?” ja minä vastasin: ”Täällä se Minna kököttää”. Aili-täti alkoi kutsua minua Minnaksi.

On hyvä olla. Olavi rakastaa myös Pekkaa. Hän oli niin innoissaan ja iloinen. En ole pitkään aikaan nähnyt häntä tuollaisena.

Pekka varmaan nukkuu siellä kaukana täyttä päätä, nalle kainalossa. Viikon kuluttua voin taas silittää poikaa, mutta nyt se on tehtävä vielä mielikuvituksessa. Lasken käteni varovasti hiuksille, ettei Pekka herää, ja silitän.

Rakas Jumala, kiitos kaikesta. Siunaa ja varjele meitä. Anna kaiken mennä hyvin.

Karhean kaunis romaani äidistä, perheestä ja pojasta.

PEKAN ELÄMÄ on suistua raiteiltaan äidin liian varhaisen kuoleman vuoksi.

Pekka kamppailee nyrkkeilykehässä vastustajan kanssa, tulee tyrmätyksikin, mutta on silti itse itsensä pahin vastustaja.

Viina on viedä nuoren miehen. Kuilun partaalta voi vain joko syöksyä rotkoon tai nousta ylös, ja muuttaa elämänsä.

Tie arvostetuksi sotakirjailijaksi on pitkä ja kivinen, miinoitettukin, kuitenkin ennen kaikkea rakkauden riemulla ja tuskalla viitoitettu.

Äidinrakkaus auttaa vaikka haudan takaa.

Pekka Jaatisen mitään kaihtamaton omaelämäkerrallinen romaani on synkistä käännteistään huolimatta riipaiseva selviytymistarina.

